

Genderdysforie

brochure

Elk kind is anders

15 vragen van ouders over de identiteit van hun kind

FWOS

Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit

Inhoudsopgave

Intro	3
Is het normaal dat mijn kind zich niet thuis voelt in zijn of haar lichaam?	5
Wat is genderdysforie?	5
Hoe vaak komt dit voor?	5
Hoe herken ik genderdysforie bij een meisje?	6
Hoe herken ik genderdysforie bij een jongen?	9
Wordt mijn kind later homo of lesbisch?	9
Mijn kind zit op de basisschool. Hoe kan ik het goed begeleiden?	9
Waar heeft mijn kind het meeste last van?	10
Hoe voorkom ik dat mijn kind gepest wordt?	10
Mijn kind gaat naar het voortgezet onderwijs. Hoe kan ik het goed begeleiden?	10
Gaat het in of na de puberteit over?	12
Wanneer moet ik hulp zoeken?	14
Hoe verloopt de geslachtsaanpassing?	14
Wanneer gaat mijn kind in de nieuwe rol leven?	14
Wat vertel ik aan familie, vrienden, burens en school?	14
Ontwikkeling van genderkinderen	16
Meer informatie	17

Intro

Heeft u een zoon die zich een meisje voelt? Of een dochter die zich afvraagt of ze een jongen is? Deze brochure is voor ouders die vragen hebben over de identiteit van hun kind. U vindt hierin informatie over de ontwikkeling van 'genderkinderen'. Ook krijgt u antwoord op de vraag hoe u uw kind het beste kan begeleiden.

“Op de middelbare school wilde ik een nieuwe start maken. Ik wilde niet dat mensen wisten dat ik eruit had gezien als een jongen en als kind een jongen wilde zijn. Ik heb thuis al mijn foto’s weggehaald.”

Is het normaal dat mijn kind zich niet thuis voelt in zijn of haar lichaam?

Het kan zijn dat uw kind zich niet thuis voelt in zijn of haar lichaam. Of dat uw kind de wens uit van het andere geslacht te willen zijn. De kans is echter groot dat dit over gaat. Dat blijkt uit onderzoeken van het VU medisch centrum. Het overgrote deel van de kinderen tussen de vier en twaalf jaar met twijfels over zijn of haar geslacht, is hier na de puberteit niet meer mee bezig. Een klein deel wenst in de puberteit een geslachtsaanpassing. Het is dus niet gemakkelijk te voorspellen hoe de ontwikkeling bij uw kind zal verlopen. Waarschijnlijk wordt dit duidelijker als uw kind tussen de tien en dertien jaar is en in de

puberteit komt. Wees tot die tijd terughoudend met het stimuleren van een rolwisseling.

Heeft uw kind erg veel last van zijn of haar genderdysforie en vraagt u zich af of een behandeling nodig is?

U kunt terecht bij het Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie van het VU medisch centrum. Dit centrum biedt diagnostiek en begeleiding van genderdysforie kinderen en geeft advies aan ouders.

Wat is genderdysforie?

Genderdysforie wil zeggen dat je een sterk gevoel van onbehagen hebt over je biologische geslacht. Het liefst zou je van geslacht willen wisselen. Genderdysforie is iets wat op alle leeftijden voorkomt. De intensiteit van dit gevoel verschilt van persoon tot persoon. Het kan ook verschillende vormen hebben. In het uiterste geval willen mensen via een medische behandeling hun lichaam laten veranderen (transseksuelen). Maar lang niet alle kinderen met genderdysforie doen dat later. Genderdysforie kinderen worden ook wel genderkinderen genoemd.

Hoe vaak komt dit voor?

Het is niet precies bekend hoeveel kinderen in Nederland genderdysforie zijn. Jaarlijks komen er ongeveer veertig kinderen tussen de vier en twaalf jaar naar het VU medisch centrum, drie keer zoveel jongens als meisjes. Zij vragen zich af wat er aan de hand is. Van volwassenen weten we dat transseksualiteit bij ongeveer één op de tienduizend mannen en bij één op de dertigduizend vrouwen voorkomt. Genderdysforie is in de kindertijd veel minder zeldzaam dan transseksualiteit.

Hoe herken ik genderdysforie bij een meisje?

Een genderdysforie meisje gedraagt zich als kind al jongensachtig en heeft jongensachtige interesses. Ze trekt graag met andere jongens op en houdt van jongensachtige spelletjes zoals voetballen, in bomen klimmen en hutten bouwen. Deze meisjes voelen zich jongensachtig en zeggen soms ook hardop dat ze liever een jongen zouden willen zijn. Ze willen er als jongen uitzien, qua kleding en kapsel. Ze willen bijvoorbeeld ook staand kunnen plassen. Sommigen lijden sterk onder hun lichamelijke kenmerken of zien erg tegen de puberteit op omdat ze dan borsten krijgen en ongesteld worden.

“Als er op school nieuwe kinderen kwamen, dachten ze altijd dat ik een jongen was. De andere kinderen wisten dat ik een meisje was, maar zij behandelden me als een jongen. Ze hadden zelfs mijn naam afgekort zodat het een jongensnaam was.”

Martijn

"Ik gedroeg me meisjesachtiger dan andere jongens. De jongens dachten dat ik niet normaal was en plaagden me daarmee. Ze hielden me bijvoorbeeld tegen als ik naar het jongenstoilet ging. Dan zeiden ze dat ik naar het meisjes-toilet moest gaan omdat ik geen echte jongen was."

Hoe herken ik genderdysforie bij een jongen?

Een genderdysfore jongen gedraagt zich meisjesachtig en heeft meisjesachtige interesses. Hij trekt graag met andere meisjes op en heeft een hekel aan typisch jongensachtige en ruwe spelletjes zoals stoeien en met auto's spelen. Deze jongens voelen zich meisjesachtig en zeggen soms ook hardop dat ze liever een meisje zouden willen zijn. Ze willen er als een meisje uitzien, qua kleding en kapsel. Vaak zeggen ze dat ze geen piemel willen hebben. Ze kunnen er erg tegenop zien dat ze in de puberteit komen en dan lichaams-, baard- en borsthaer krijgen en een zware stem.

Wordt mijn kind later homo of lesbisch?

Dat is nog niet zeker. Net als de meeste kinderen ontdekken genderkinderen pas in de puberteit of ze homoseksueel, biseksueel of heteroseksueel zijn. Onderzoek laat zien dat een groot deel van de genderkinderen uiteindelijk een homoseksuele, biseksuele of lesbische oriëntatie hebben. De kinderen, die in de puberteit echt een geslachtsaanpassing willen, komen er net als andere kinderen in de puberteit pas achter wat hun seksuele geaardheid is. Onderzoek bij deze groep laat zien dat zij zich meestal aangetrokken voelen tot partners van het oorspronkelijke biologische geslacht. Maar omdat ze zich nooit echt een jongen of meisje hebben gevoeld, beleven ze zichzelf vaak als heteroseksueel.

Mijn kind zit op de basisschool. Hoe kan ik het goed begeleiden?

Al op de basisschool kan een kind sterk het gevoel hebben dat het zich niet thuis voelt in het eigen lichaam. Onderdruk die gevoelens niet, maar ga ook niet actief mee in een rolwisseling. Straf uw kind niet af, dit kan kinderen onzeker maken en het idee geven dat ze zich moeten schamen voor hun gevoel. Zoek hulp als uw kind er toch onder lijdt en als u vragen heeft over hoe om te gaan met uw

kind. Wacht verder af hoe uw kind zich ontwikkelt en zet geen stappen die later moeilijk terug te draaien zijn. Bijvoorbeeld uw kind op jonge leeftijd van rol te laten wisselen en van voornaam te veranderen. Rond een jaar of twaalf zal duidelijk worden of uw kind inderdaad een geslachtsaanpassing wenst. Deze wens geldt overigens maar voor een kleine groep van alle kinderen die genderdysforie zijn in de kindertijd.

Waar heeft mijn kind het meeste last van?

Kinderen die twijfelen over hun biologische geslacht, kunnen veel last hebben van onbegrip van familie, vriendjes en vriendinnetjes, leerkrachten en andere mensen uit hun directe omgeving. Ze voelen zich niet begrepen, ze kunnen niet zichzelf zijn. Dit speelt vooral vanaf een jaar of vier als kinderen naar de basisschool gaan. Jongens worden er vaker op aangesproken dan meisjes, ze hebben ook vaker last van pesten.

Hoe voorkom ik dat mijn kind gepest wordt?

Bespreek met uw kind wat de gevolgen kunnen zijn van zijn of haar gedrag en hoe hij of zij zich in uiterlijk en kleding presenteert. Leg uit dat het negatieve reacties uit de omgeving kan geven en dat het daarom soms goed is om voorzichtig te zijn. Behoed vooral jonge kinderen voor het inzetten van grote veranderingen die moeilijk terug te draaien zijn, zoals een naamsverandering of aanspreekvorm in 'hij' of 'zij'. Zoek samen met uw kind naar een middenweg. Overigens komen negatieve reacties meestal niet uit de directe omgeving van het kind, maar van de mensen die iets verder weg staan. Verder is het ook goed om informatieve gesprekken te hebben met de naaste omgeving (leerkrachten, familie etc.) om aan te geven waar uw kind mee worstelt en bespreekbaar te maken in welk opzicht hij of zij zich anders voelt.

Zij kunnen ook speciale aandacht besteden aan de acceptatie van kinderen die 'anders zijn' in de klas.

Mijn kind gaat naar het voortgezet onderwijs. Hoe kan ik het goed begeleiden?

De kans is groot dat uw kind op de middelbare school minder moeite krijgt met het eigen geslacht. Vaak gebeurt dit als jongeren verliefd worden. Wacht af hoe uw kind zich ontwikkelt en wat het zelf zegt. Voelt uw kind zich in de puberteit steeds minder thuis in zijn of haar lichaam? Neem contact op met het Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie van het VU medisch centrum en overleg over de mogelijkheden. In overleg met behandelaars wordt een plan gemaakt. Daarin staat ook hoe de school bij de begeleiding kan worden betrokken.

“Ik haatte het om mijzelf in de spiegel te zien toen ik in de puberteit kwam op mijn 13^e en mijn borsten begonnen te groeien.”

Gaat het in of na de puberteit over?

Het gevoel dat je kind zich niet thuis voelt in zijn of haar lichaam gaat bij de meeste kinderen voor of als het in de puberteit komt over. Dit geldt voor tachtig procent van de jongeren die als kind twijfelden over hun geslacht. Rond een jaar of tien, twaalf – in groep 7 of 8 – wordt het voor kinderen vaak duidelijk of ze echt in het juiste lichaam zitten. Maakt u zich ongerust over uw kind of heeft u een kind dat in de puberteit zich steeds ongelukkiger voelt in het eigen lichaam? Meld uw kind aan bij het Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie van het VU medisch centrum voor een diagnose en eventueel een behandeling.

“Ik wilde steeds meer zijn zoals andere meisjes. Als ik meisjes zag met oorbellen en armbanden, dan wilde ik dat ook. Maar dat kon niet, omdat ik er als een jongen uitzag. Ik heb hier wel twee jaar mee geworsteld. Ik was bang dat de andere kinderen mij zouden pesten. Ik wilde heel graag opnieuw beginnen en ik kon niet wachten tot ik naar de middelbare school ging.”

Wanneer moet ik hulp zoeken?

Zoek hulp als uw kind al lange tijd twijfels heeft over het eigen geslacht of daarmee problemen lijkt te hebben. Misschien is uw kind onzeker en denkt het negatief over zichzelf. Er zijn kinderen die zich helemaal in zichzelf terugtrekken, anderen worden juist dwars en geïrriteerd. Soms lijden de prestaties op school eronder. Overleg met uw huisarts of neem rechtstreeks contact op met het Kennis-en Zorgcentrum voor Genderdysforie. Heeft u een jongensachtige dochter of een meisjesachtige zoon die wel lekker in zijn of haar vel zit? Wacht af hoe het kind zich ontwikkelt en wat het zelf zegt. Zoek pas hulp wanneer uw kind serieuze problemen lijkt te hebben met het feit dat hij of zij een jongen of meisje is.

Hoe verloopt de geslachtsaanpassing?

Als er vanuit de diagnostiek na het 12^e jaar bij uw kind naar voren komt dat er nog steeds een sterke wens bestaat voor geslachtsaanpassing, bestaat er de mogelijkheid om te starten met puberteitsremmende hormonen. Puberteitsremmende hormonen zijn eigenlijk nog geen begin van de echte geslachtsaanpassende behandeling. Ze worden toegediend als er geen gezondheidsproblemen zijn en als uw genderdysforie kind al enigszins in de puberteit zit. Dit is mogelijk vanaf ongeveer twaalf jaar. De puberteitsremmers zorgen ervoor dat het lichaam zich niet verder ontwikkelt naar het ongewenste geslacht. Uw kind hoeft zich daar dus geen zorgen meer over te maken. Het kan nu zelf verder uitzoeken of geslachtsaanpassing echt een blijvende wens is. Als uw kind toch niet door wil gaan met de behandeling, dan kan de behandeling met puberteitsremmende hormonen worden gestaakt. De effecten van de puberteitsremmende behandeling zijn volledig omkeerbaar. De eigen puberteit gaat gewoon verder waar het gebleven was bij het stoppen van de behandeling. Als de wens blijft, kan er vanaf zestien jaar gestart worden met de echte geslachtsaanpassing. Die begint met behandeling met cross-sex hormonen (hormonen van het gewenste geslacht). Vanaf 18 jaar kunnen de operaties volgen.

Wanneer gaat mijn kind in de nieuwe rol leven?

Zodra wordt gestart met cross-sex hormonen, moet een jongere helemaal in de rol van het gewenste geslacht gaan leven. Dat is dus vanaf zestien jaar. Uw kind hoeft tot die tijd dan ook nog niet in de rol van het gewenste geslacht te leven. Veel jongeren wachten echter niet tot hun 16^e en gaan al eerder in de rol van het gewenste geslacht leven.

Wat vertel ik aan familie, vrienden, buren en school?

Als uw kind op de basisschool zit, kunt u het beste vertellen dat u een dochter heeft die graag jongensdingen doet of een zoon die graag meisjesdingen doet. Praat niet over transseksualiteit: de kans is immers groot dat dit na de puberteit niet blijkt te kloppen. Leg de mensen in uw omgeving uit dat het belangrijk is dat uw kind zichzelf kan zijn. Zit uw kind op de middelbare school en blijft het een diepe wens houden om van geslacht te veranderen? Overleg met uw kind wie hiervan op de hoogte mag worden gesteld en wanneer.

Dennis

“Toen ik jong was, waren mijn interesses meer meisjesachtig en had ik nooit vriendschappen met jongens. Ik hield ook niet van jongensdingen. Vanaf een jaar of elf kreeg ik meer interesses in jongensdingen en kreeg ik ook voor het eerst vrienden. Ik ging meer het gezelschap van jongens opzoeken.”

Ontwikkeling van genderkinderen

4-8 jaar

Op deze leeftijd zijn kinderen zich er soms al bewust van dat ze liever een meisje of jongen willen zijn. Meisjes gedragen zich thuis en buitenshuis jongensachtig. Jongens vertonen meisjesachtig gedrag. Jongens krijgen vaker dan meisjes negatieve reacties.

8-10 jaar

Op school komt er op deze leeftijd een sterkere scheiding tussen jongens en meisjes. Dit is lastig voor kinderen die twijfelen of ze een jongen of meisje zijn. Spelen ze met de jongens of met de meisjes? Als ze graag in de rol willen leven van het andere geslacht, kost het meer moeite om steeds van rol te wisselen.

10-13 jaar

In deze leeftijdsfase neemt de wens om van rol te wisselen bij de meeste kinderen af: meisjes beleven zichzelf als een jongensachtig meisje, jongens als een meisjesachtige jongen. Deze kinderen gaan meer openstaan voor de interesses van seksegenoten. Bij een kleine groep wordt de wens tot geslachtsaanpassing sterker: deze kinderen hebben het gevoel dat ze tot de andere sekse behoren. Voor hen zijn de lichamelijke veranderingen in de puberteit een groot probleem. Ze hebben een grote afkeer van hun lichaam en willen beginnen met puberteitsremmende hormonen.

13-16 jaar

In deze leeftijdsfase worden jongeren verliefd en gaan ze experimenteren met seks. Bij tachtig procent van de kinderen verdwijnen de twijfels over de biologische sekse. Zij keren als het ware terug naar hun eigen geslacht. De overgang naar de middelbare school wordt vaak aangegrepen om weer in hun biologische rol terug te stappen. Dit kan moeilijk zijn, bijvoorbeeld als ze hun naam al hadden veranderd of als hun klasgenoten ze al helemaal zien als meisje of jongen. Bij twintig procent van de kinderen nemen de genderdysfore gevoelens verder toe en komt de lichamelijke afkeer meer op de voorgrond te staan.

Meer informatie

www.vumc.nl/afdelingen/zorgcentrum-voor-gender

Het Kennis- en Zorgcentrum voor Genderdysforie in Amsterdam biedt diagnostiek, begeleiding en behandeling van kinderen met genderdysforie. U heeft hiervoor geen verwijzing nodig van de huisarts. Houdt wel rekening met een wachttijd.

U kunt ook rechtstreeks contact opnemen met het **Kennis-en Zorgcentrum voor Genderdysforie** als u zich zorgen maakt over uw kind.

Telefoon: 020 - 444 25 83

Bereikbaar op maandag t/m donderdag van 9.00 tot 13.00 uur

www.transvisie.nu

Patiënten Organisatie Stichting Transvisie (P.O.S.T) biedt zelfgroepen en belangenbehartiging voor transgenders en hun naasten. Onder andere de zelfhulpgroep Berdache voor en door ouders van genderkinderen.

Telefoon: 020 - 573 94 30

E-mail: info@transvisie.nu

www.schorer.nl

Transvisie-Schorer biedt psychosociale hulp aan transgenders en hun naasten. Transvisie-Schorer organiseert ook ontmoetingsdagen voor transgender jongeren en voorlichting op scholen.

Telefoon: 020 - 573 94 44

E-mail: transvisie@transvisie.nu

Colofon

Deze brochure is een uitgave van *Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit* te Amsterdam. In samenwerking met *VU Medisch Centrum* te Amsterdam:

FWOS:	Drs. P.Th. van Eeten
VU Medisch Centrum:	Drs. T.D. Steensma
Ontwerp en concepten:	Eikou Design te Amsterdam
Fotografie:	Leonie van de Mortel te Utrecht
Tekst & Redactie:	Annemies Gort te Diemen

brochure
Genderdysforie

"Elk kind is anders"

